

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY
KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

 DATA: **23 maja 2019 r.**

 GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

 CZAS PRACY: **170 minut**

 LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**
**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

 dostosowania
kryteriów oceniania

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MOL-P1_1P-192

Stasys Eidrigevičius

Tarp fotografijos ir metaforos, arba 1974–2014: koks čia keturiasdešimtmetis?

Tai buvo laikotarpis, kai ėjau tarsi dviem keliais – tapiau tempera ir iliustravau knygas. Tiesa, viena ir kita buvo gana artima – paveikslėliuose laisvai skleidėsi mano vaizduotė, o iliustracijų vaizdai mezgė pašnekesius su pasakų tekstais. Tie pašnekesiai buvo ir laisvi, ir ne. Čia reikėjo galvoti ir apie abstraktų vaiką, ir apie suaugusįjį – jie abu, skaitydami knygą, matys mano fantazijos vaisius. Kad skaitytojai neliktų abejingi, norėjau sukelti jiems emocijų audras. Galima sakyti, pavyko. Su knygu, kurias iliustravau, paveikslėliais, keliančiais džiaugsmą, juoką, nerimą, net baimę, sužadinančiais svajones, augo kelios skaitytojų kartos. Per parodų atidarymus arba šiaip kur nors sutikti žmonės kartais vis dar pasakoja, kokiais įspūdžiais praturtino jų vaikystę mano sukurti vaizdiniai.

1975–1980 m. dažnai lankydavausi ir po kelis mėnesius praleisdavau Varšuvoje, ten prie mažo stalo mažais teptukais tapydavau mažo formato paveikslėlius. Varšuvos *Galeria Krytyków* nutarė surengti mano tapybos miniatiūrų parodą. Meno kritikės Wiesława Wierzchowska ir Danuta Wróblewska parašė keletą žodžių pageltusio popieriaus lape, kuris atstojo katalogą:

21.11–27.11.1979 m. To ramaus, tylaus žmogaus savotiškas būdas įsiklausyti į save yra labai lietuviškas. Gal iš ten ir gyvas jo susidomėjimas pasakomis. Kilni pasakų metaforika daro poveikį metaforinei jo plastikai, kuri teka tarsi sraunus siurrealistinių sąvokų srautas. Tačiau tamsios, tylios gvašinės miniatiūros skirtos ne vaikams. Jos tiems, kurie moka iššifruoti užmirštą simbolių kalbą... Savo kompozicijomis–ženklais dailininkas kuria pasaulį, iš pirmo žvilgsnio labai asmenišką, vis dėlto atidesni tyrinėjimai rodo, koks universalus yra jo imago mundi¹, kokios gilios prasmės atskleidžiamos. Panašų įspūdį daro ir kito lietuvio – Čiurlionio – kūryba.

Nedidelė galerijos salė miniatiūroms labai tiko. Eksponavau jas paprastai, vieną šalia kitos – akių lygyje. Atsitiktinai užėjęs Vroclavo Nacionalinio muziejaus direktorius Mariuszas Hermansdorferis, susižavėjęs tais darbais, net 14 jų nupirko muziejui. Po dešimties metų ten surengė mano parodą. Vėliau Katovicų Nacionalinis muziejus, rengdamas išsamesnę miniatiūrų ekspoziciją, pasiskolino ir tą ciklą iš Vroclavo. Buvo išleistas katalogas. Parašyti įžanginį tekstą paprašiau Piotro Nowickio. Nowickis tekste aprašė, kaip aš pirmą kartą užėjau į jo galeriją. Sakė nujautęs, kad esu dailininkas ir turbūt atnešiau kažką parodyti, todėl mintyse svarstė, kaip manęs išvengti. Na, o aš, aišku, apžiūrėjęs galerijos ekspoziciją, silpna lenkų kalba prisistačiau, kas esąs. Galerijoje tuo metu daugiau lankytojų nebuvo, išsisukti Nowickis neturėjo kaip. Iš voko išėmiau miniatiūras. Jis rašo iškart pajutęs, kad čia kažkas neįprasta, buvo tiesiog užkerėtas. O man pasakė: gerai, įrėminkite ir atneškite. Išėjau, bet grįžti neskubėjau. Pasak Nowickio, jis kankinamai ilgai laukęs, ar sugrįšiu su įrėmintais darbais. Kai atnešiau, dalį ciklo iškart nusipirko savo kolekcijai.

Menininko asmenybė sulipdyta iš tokių dalykų, kuriuos turi tik jis. Tai nepakartojama. O ar būsi įvertintas ir kada tai atsitiks – gyvam esant ar po mirties, yra laimės, gal net atsitiktinumo dalykas. Mano fantazija atsivėrė ir išsiliejo miniatiūrose. Kiekvienoje iš jų – vis kitokia istorija, dėmesys sutelktas į centrą, kur dedasi kažkas itin svarbaus.

S. Eidrigevičius, „Tarp fotografijos ir metaforos, arba 1974–2014: koks čia keturiasdešimtmetis?“, *Kultūros barai*, 2014, Nr. 4, p. 30–34.

¹ lot. „pasaulio paveikslas“.

1 užduotis (0–1)

Paaškindite savais žodžiais sakinį „[...] paveikslėliuose laisvai skleidėsi mano vaizduotė, o iliustracijų vaizdai mezgė pašnekesius su pasakų tekstais“.

.....

.....

.....

2 užduotis (0–1)

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne pateikiamos keturios žodžio „miniatiūra“ reikšmės. Nurodykite, kurią žodyno reikšmę atitinka kiekvienas lentelėje pateiktas sakiny, – į lentelę įrašykite atitinkamą reikšmės numerį (1–4).

1. Rankraštinės knygos iliustracija.
2. Nedidelis kruopštaus darbo paveikslėlis.
3. Nedidelis literatūros, muzikos ar scenos kūrinys.
4. Kas nors sumažinta ar smulku.

DLKŽ, IV leidimas, red. S. Keinys, J. Klimavičius, J. Paulauskas ir kt., Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.

Žodžio reikšmės numeris	Sakinys
	Mokiniai gražiai pagrojo M. K. Čiurlionio <i>miniatiūras</i> .
	Muziejuje yra rankraščių su <i>miniatiūromis</i> .
	<i>Miniatiūroje</i> aiškiai matyti kiekvienas medžio lapas.

3 užduotis (0–2)

a) Kurio žanro bruožų trečioji pastraipa turi daugiausia? Pažymėkite teisingą atsakymą.

- A. Apžvalgos.
- B. Reportažo.
- C. Recenzijos.
- D. Interviu.

b) Pateikite vieną teisingai pasirinkto žanro bruožą.

.....

4 užduotis (0–2)

Kurie lentelėje pateikti sakiniai atitinka teksto autoriaus teiginius? Pabraukite TAIP, jeigu sakinytis atitinka autoriaus teiginius, NE – jeigu neatitinka autoriaus teiginių.

1.	Autoriaus knygų iliustracijose atsiskleidžia kelių skaitytojų kartų vaizduotė.	TAIP	NE
2.	Varšuvoje dailininkas tapydavo paveikslukus ant pageltusio popieriaus lapų.	TAIP	NE
3.	Katovicų Nacionaliniame muziejuje buvo eksponuojama 14 autoriaus darbų.	TAIP	NE
4.	Menininko gyvenime svarbu laimė ir atsitiktinumas.	TAIP	NE

5 užduotis (0–3)

Parašykite 40–60 žodžių teksto santrauką.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 6.–9.

Jonas Šukys

Ar visada šnekame tik žodžiais?

Kai sakome „kalba“, pirmiausia turime galvoje prasmingą garsų srautą: žodžius, sakinius, jų grupes... Kalbos be garsų ir iš jų sudarytų žodžių tiesiog neįsivaizduojame. Bet ar kartais nesusimąstėte, kad iš bėdos galima apsieiti ir be žodžių?

Įsiziūrėkite – argi nešneka žmogaus akys? Veidas – rūstus, abejingas ar besišypsantis? Kūno poza? Tačiau prireikus daugiausia mums padeda rankų judesiai. Štai toli nuo namų, kažkur pievoje, bėgioja vaikelis, o tėvas nori jį pavadinti namo. Ką daryti? Šauksi balsu – tikriausiai negirdės; jei ir girdės, tai žodžių nesupras. Todėl tėvas moja į save ranka. Suprask: eik čia, tavęs laukiam. Jei motų ranka nuo savęs, reikštų: „Bėk tolyn, nesiartink“. Pridėtas prie lūpų pirštas ar gudriai mirktelėta akis sakytų: „Tylėk, neprasitark“. Įspėdami „Nedaryk to!“, pagrasom pirštu. Nustebę ar abejodami vietoj atsakymo dažnai gūžtelime pečiais. O jei, išgirdę kieno žodžius, parodom pirštu į smilkinį ir ten dar pasukiojam, vadinasi – „Kažin ar tau visi namie, kad taip šneki?“ Yra ir labai nemandagių, įžeidžiančių ženklų, kurių išauklėtas žmogus

niekada nevertos: tai parodyti kam nors liežuvį arba vadinamąją špygą, reiškiančią pasityčiojimą, paniekinimą. Taigi gestai (kurtieji vien jais susišneka) ne vienu atveju turi sutartinę reikšmę.

Kai kam gali kilti mintis: sukurkime iš gestų lengvai suprantamą tarptautinę pasaulio kalbą! Kam čia mokytis tokių sunkių anglų, prancūzų, vokiečių kalbų? Kam čia kurti ne per daug populiarias esperanto ar kitas dirbtines kalbas? Tokią „vargo“ kalbą – gestų kalbą – įmanoma sukurti, tik, blogiausia, ji būtų skurdi, neperteiktume ja niuansų, subtilybių, daugelio abstrakčių sąvokų. Be to, dar reiktų pasirūpinti suvienodinti įvairių tautų vartojamas gestų formas ir jų reikšmes. Juk jeigu lietuvis, rusas, lenkas, latvis linkteli galvą, tai reiškia „taip“; jei galvą purto – „ne“. O bulgarui šie ženklai reiškia visai priešingus dalykus: galvos linktelėjimas – nesutikimą, papurtymas – pritarimą. Taigi kai bendraujame su svetimtaučiu, gestų kalba per daug nepasikliaukime: galime būti klaidingai suprasti ir patekti į komišką ar net keblią situaciją.

Be gestų, svarbu ir mimika – veido raumenų judesiai, reiškiantys jausmus, nuotaikas. Kilstelėjome antakius – vadinasi, nustebom. Suraukėm kaktą – mums nepatiko ar kuo smarkiai abejojame. Šyptelėjome – smagu, malonu, pašnekovo žodžiai patiko. Išpūtėm žandus ir pro lūpas leidžiam orą – parodom, jog sunku, pavargom su kuo nors tuščiai ginčydamiesi...

Gestai, mimika, šypsena, juokas, įvairūs sąmoningi sukrenkštimai, kostelėjimai ir kitkas yra nekalbiniai (kaip mokslininkai sako – ekstralingvistiniai) elementai. Jie dažniausiai kalbą tik paryškina, papildo.

Nekalbinius elementus vartodami, venkime dviejų kraštutinių. Nepamirškime, kad žodžiai vis dėlto yra svarbiausia. Vaikystėje turėjau labai judrų, gyvo būdo draugą. Jis be galo mėgo žiūrėti karo ir nuotykių filmus, o paskui apie juos pasakoti. Tik pasakodavo beveik nesuprantamai – kone vien įvardžiais, šuktelėjimais, gestais ir veido mimika – maždaug taip: „Tada tas... (neaišku, kas „tas“; toliau mano draugužis kažką energingai rodo rankomis – galbūt kad „tas“ šaudė). Tada anas... (neaišku, kas „anas“ ir kodėl ratu sukamos rankos). Oi, mirk!.. (juokas, bet nežinia dėl ko)“. Tie pasakojimai būdavo malonūs nebent tuo, kad negalėdavau atsigerėti draugo gestų ir mimikos išradingumu ir, pats būdamas santūrus, pavydėjau to neapsakomo veržlumo. Tačiau ne itin žaviai būtų atrodęs mano bičiulis išauklėtoje draugijoje, kur neįprasta be perstojo skeryčiotis lyg vėjo malūnui. Kita vertus, nėra malonūs tie, kurie visai nevertos gestų, kalba tarsi mediniai, sustingusia veido išraiška. Taigi šnekėdami nebijokime savo kalbą paryškinti gestais, veido mimika. Tik – saikingai...

J. Šukys, „Ar visada šnekame tik žodžiais?“, *Kalbos margumynai*, 1997, Kaunas, p. 42–45.

6 užduotis (0–1)

Teksto pavadinimą pakeiskite ir parašykite taip, kad jis būtų ne klausimas, o teiginys.

.....

.....

.....

7 užduotis (0–1)

Aiškinamiesiems teiginiams (1, 2 ir 3) parinkite po vieną posakį (A–E). Atsakymus (atitinkamą raidę) įrašykite tam skirtoje vietoje.

1. kalbėti be emocijų	A. kažin ar tau visi namie
2. įdomu, ar tu psichiškai sveikas	B. skeryčiotis lyg vėjo malūnas
3. smarkiai mosikuoti rankomis	C. kalba tarsi mediniai
	D. sėdi it musę kandęs
	E. stovi kaip mietą prarijęs

1.

2.

3.

8 užduotis (0–1)

Kuris iš A–E klausimų atitinka 3, 4 ir 5 pastraipą? Atsakymus (atitinkamą raidę) įrašykite į lentelę.

Klausimai:

- A. Kokius jausmus ir nuotaikas galima išreikšti mimika?
 B. Ar kalbiniai elementai yra vienintelis būdas perteikti savo mintis?
 C. Ar verta kurti universalias gestų kalbas?
 D. Kodėl, J. Šukio nuomone, gestų kalba yra universali?
 E. Ar visi gestai yra mandagūs?

Pastraipa	Klausimas
3	
4	
5	

9 užduotis (0–1)

Paiškinkite, kokią funkciją atlieka trys pirmieji 2 pastraipos sakiniai.

.....

.....

.....

10 užduotis (0–37)

1 tema. Ką reiškia būti individualistu tradicinėje bendruomenėje? Svarstykite, remdamiesi pateikta ištrauka iš Vinco Krėvės apsakymo *Bedievis* ir kitais kultūros tekstais. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Krėvė

Bedievis

– O kokis gi yra dievas? – pasidomėjau aš.

– Aš anksčiau vis maniau, kad jisai gyvena danguje, galingas, visa žinąs, senas, truputį rūstus, truputį geras, dažnai susiraukęs, nes jį žmonės nuolat piktina, sėdi aukštame soste ir iš aukšto niauriai žiūri į visa, kas dedasi čia žemėj.

– Tokis juk jisai ir yra, – pritarė Kūdris.

– Aš manau, kad ne, – užgynė Karpis. – Kam gi knygoje pasakyta, kad jisai yra visur, danguje ir ant žemės. Žinote, – nusigrėžė jisai į mane, – aš dažnai to nesuprantu, kaip tai: – visur. Bet štai kada aš vienas kur dirbu tokiu štai metu, gražiu ir ramiu kaip dabar, man rodosi, kad suprantu. Man vis rodosi, kad jisai, švenčiausias, kaip vėjelis kokis, kaip oras. Dėl to taip lengva ir ramu, kai jisai, žemę apglobęs, turi ją ir turi. Viskas tada nutyla...

Ko negalėjo Karpis žodžiais išreikšti, stengėsi mostais. Mes visi lyg supratome, lyg nujautėme dievą ir nutilome.

Pajutome, kaip plaka jo širdis, į kurią jisai glaudžia visą pasaulį, iš kurios plaukia dabar į šį pasaulį ramumas ir laimė.

Visi mes dabar sėdėjome tyliai, lyg klausėme ko.

Man pasirodė, kad ne vieni mes klausome, bet ir šitie medžiai, kurie nei vienu lapu nesušlama. Vien tik bitės dainuoja savo darbo dainą.

Kregždė įskrido spragon tarp medžių, kur mes sėdėjome; pamačiusi mus, sučirškė lyg nusigandusi ir vėl pranyko. Liepoje sušvirkštė volungė. Pro lapus praritavo vos juntamas vėjelis. Lapai sušlamo, ir vėl viskas nutilo.

– Ir aš taip manau, – prabilo Vainorus, ir jo balsas man atrodė kažkokis žemas, pasikeitęs, – kad jis yra visur: jis yra šitame medy, šitos vejelės žolėje, kur sėdime, šitame ore, šitame vėjely, kuris dabar mums kušta ausysna. Visur jis yra... O kaip žmogus elgiasi, ką jis veikia, jam visai nei daboj. Blogai, gerai – jam vis tiek.

– Aš jau to nesuprantu, dėde. Jei dievas nesidomėtų, kaip žmogus elgiasi, gerai ar blogai, tada nebūtų ir teisybės pasauly! – prieštaravo jam Karpis.

– Nėra, vaikelai. Sunku prisipažinti žmogui, bet tikrai jos nėra. Štai musė lekioja, tu ją užmušei, sutrynei, ir sako žmonės – nėra tau jokio nusidėjimo. Paukštį nušauk – nėra, kiaulę paskersk – nėra. Vien jei žmogų užmušei – didelis jau nusidėjimas. Kodėl gi? Ar visi – musės, paukščiai, žvėrys, gyvuliai – nenori gyventi? Ar jie mirti nebijo? Ar juos gal dievas ne tam leido, kad jie saulės šviesa džiaugtųsi? Ar jiems gal nesopa? Kurgi čia teisybė? Kad nors nusidėjimas būtų, žmogus – skriaudėjas – ne čia, šiame gyvenime, nors ten, kitame pasauly, bausmės sau lauktų. Bet kur tau! Nukovei, nužudei, kraują praliejai – nei tau nusidėjimo, nei bausmės. Ne, čia teisybės nėra. Kaip sau žmogus nori, taip gyvena...

– Galgi tavo tiesa, – atsiduso Karpis. – Tikrai, piktam žmogui čia juk vyksta net geriau. – E, – sumojo ranka, – nieko aš čia suprasti negaliu.

– Ką judu čia tarškata! – subarė juos aštriai Kūdris. – Kam gi tada pragaras būtų, kam pragaro kankinimai? Pasakykita gi tada man, kam jį dievas įkūrė, kam toji pragaro ugnis dega, kodėl derva ten verda?

– Ar tu esi matęs pragarą, ar gal kas matęs grįžo ir pasakė tau? – Pragaras ten, kur bloga žmogui, kur skriauda, skausmas, sopuliai, kur žmogus skursta – mat kas yra! – aiškino Vainorus. – Mūsų žmogui čia pragaras, nes jisai skursta ir vargsta, o ten jisai tik atsilsės. O kur

pragaras ponams, turtuoliams? – Kas jį žino, kur jis yra – štai kas!.. Tu gal dar atmeni gerai, – paklausė jisai Karpį, – kai aš buvau brostvininkas, tercijonas? Gal dar atsimeni?

– Kaipgi, atsimenu. Vaikščiojai įvairiausiomis juostelėmis susijuostęs.

– Tada aš mėgau šventųjų gyvenimus skaityti. O skaityti, aš, vaikeli, išsimokiau dar mažas būdamas patsai, – kreipėsi Vainorus į mane. – Beskaitydamas pastebėjau, kad daugiausia šventųjų vis iš ponų, o iš mūsų gi žmonių lyg nei vieno... Tik šventas Izidorius buvo artojas... Ponams čia gera, – manau sau, – ir ten gera, o kurgi gera mūsų žmogui, vargdieniui? Ir kodėl tie ponai, karaliai, vyskupai – šventi? Geri buvo, nevogė, neskriaudė žmonių, pikto nedarė, daugel meldėsi... Ogi mūsų žmonės argi kitaip gyvena? Kiek jų yra tokių. Gal tik tiek dažnai nesimeldžia, nes laiko už darbų trūksta... Dėjau sau tada galvon, dėjau, kažkokis gailesys širdį apėmė, net ant dievo supykau. Maniau – iš galvos išeisiu, kaip pamišęs vaikščiojau. Štai imsiu kažką pikta padarysiu, tegul gi mato dievas... Ir lyg kažkas man ausin tada kuštėjo: – daryk, daryk!..

– Piktasis gundė, nes kas kitas! – pastebėjo Kūdris.

– Ne. Tai širdį buvo užgulęs nusivylimas. Mečiau net brostvininkavęs. E! – susiraukė senis ir ranka pamojo: – nesupratau tada, kad šventųjų gyvenimus, kaip ir kitas knygas, ponai vien sau rašo!...

Toli kažkur laukuose sudainavo pjovėja. Vienatonis balsas plaukė lygiai, ramiai ir buvo kupinas tokio ilgesio, lyg skundėsi kažkas ore, kad teisybės čia nesą, ir dievo ieškojo.

Vyrai vėl nutilo ir klausėsi...

V. Krėvė, „Bedievis“, *Skerdžius*, 1974, Vilnius, p. 24–27.

2 tema. Interpretuokite pateiktą eilėraštį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Kudirka

LIETUVOS ŠVIESUOLIAMS

Ko tvirtinot mums nuolat: mokslas reikalingas,
Mokslas jūs sunkiam vargui vaistas stebuklingas?
Ko žodeliais gražiausiais mus gundėt kas sykis:
Tamsuoli, eik prie knygos, tamsuoli, mokykis?
Ko siūlėtės jūs patys parodyt mums kelią,
Kuris naktį prašalins, duos giedrią dienele?
Nusidirbę, nuilsę ir da prakaituoti,
Skubinome įgyti, ką žadėjot duoti.
Ir ištiesę prie jūsų mūsų rankas pūslėtas,
Tarėme: „Kur tas mokslas, jūsų pažadėtas?
Duokite mums jį, broliai, mes trokštame jojo!“
Tąsyk jūs garsus klyksmas staiga apsisotojo,
Kasžin kur išsislapstėt tartum niekadėjai
Ir žadėjimus jūsų išnešiojo vėjai...

* * *

Kam jūs ėmę suardėt mūsų širdžių ramumą,
Priminę mums Lietuvą, pareigų šventumą,
Kur Lietuva tėvynė uždeda ant mūsų?
„O! dėl Lietuvos,– šaukėt,– negailėkim triūsų,
Aukų, pasišventimo! Nesiduokim skriausti
Rijikams tautos mūsų! Verskim juos pajausti,

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)